

ITXASALDE BATAILOIA

Itxasalde batailoko Boga-Boga konpainia Orduñako San Pedro mendian, 1936-12-15. Sabino Arana Fundazioa

Uztaileko altxamenduari gerrak jarraitu zion. Euzko Alderdi Jeltzalea (baita ANV eta beste batzuk ere) leial mantendu zen, sirena hotsak baztertuz, eta Kristau zibilizazioa, Justizia soziala eta Euskal libertatea (Civilización cristiana, Justicia social y Libertad vasca) defendatzeko prestatu zen.

Horretarako Lekeition EAJ-k abuztuan Euzko Gudaritza sortu zuen (Milicias Populares Baskas). Berrogei bat lagun ez osatua, Comite de Defensa delakoaren zerbitzura jarri ziren guardiak eta bestelakoak egiteko prest. Buru ziren Victor Erkiaga, Miguel Garavilla eta Raimundo Gamboa.

Gerra aurrera, Itxasalde batailoia sortu zen 1936ko irailean. Itxasalde izena hartu zuen, hain zuzen ere, kostaldeko gazteek osatu zutelako, besteak beste, Lekeitioko Euzko Gudaritzakoek. Ondarroa, Lekeitio, Ea, Elantxobe, Mundaka eta Bermeoko euzkoek sortutako batailoia izan zen, Euzkadiko ejerzitoaren 13.a.

Komandantea Victor Erkiaga¹ izan zen, intendentea Andres Ordorika eta kapitainak Etxaniz, Leizea, Zabarte, Ordorika eta Zumaga, bitartekari (enlace) atala Salinas tenienteak zeraman. 500-600 gizonek osatutako batailoia, 5 konpainia: Matxixako, Boga-boga, Telleria, Matxin eta Gaztelugatxe (metrailadoreak).

Irailean Asterrikako frontean egon ziren baina hurrengo hileetan han eta hemen ibili ziren (Elgeta eta Kanpazar, Asterrika, Orduña, Legutio, Baranbio, Laudio, Elorrio, Bermeo, Baranbio berriro?, Artxanda...). 1937ko ekainean Jesus Maria Leizaolak Bilbon ordena publikoaz arduratzeko agindu zien frankistak iritsi arte. Lana bete ondoren, ekainaren 19an errenditu egin ziren.

1936-11-18an Itxasalde batailoari Lekeition ikurrina oparitu zioten; Ixaka Azpiazu izan zen testigu eta 1936-11-22ko *Euzkadi* egunkarian argitaratu zen haren kronika.

¹ +inf. Victor Erkiagari Carlos Blascok egindako elkarrizketa Dokukliken. Euskadiko Artxibo Historikoa, Carlos Blasco Olaetxea funtsa, C03/10

“Itxaxo-alde” taldeari ikurriña opari diote, Lekeitio'n

Ez giñenkigun ezer, ba. Eta orra aldi eder baten ikusmirau..
Azte azken goizean, amaika ta erdiak ingurua izango zan. Egazkiñak “bermout”a eman oi duen garaia zala, giñon alkarri, Lekeitio ontako enparantzan eguzki goxoa artuaz giñan lagunak e!
“Altzeta”!

Ontan, zerbait gertatzen zala eta... “bra, bra, bra” gudari taldearen oin otza.

Errezkadan, enparantza erdian, “alto” egin zuten.

Zer ote dago? galdetu giñau alkarri.

Gure artekoak ez jakin giñan.

Onetan, azaldu zan ikurrin bat, ederra, euzko-Jel-ikurriña. Apaiz jaun agurgarria, Lekeitio'ko “Bikario”a aurreratu eta onespendu zuan ikurriña. Gero andereñoak eskiñi zioten taldearen guda buruari. Onek, ikurrin-eramalearen ezkuetan jarri zuan eta taldea ikurriñaren agurpena egiñik, irunako errezkadan bere aurretik igaro zan

Jel ikurriña zutik ¡gora Euzkadi! oyua zutsuak ziran. Txaloak ugari. Nola ez ba, Lekeitiarrak txalotu anai taldeari.

Ikusgai au ikusita, zerbait jakin zale galdetu genuan. Baita zerbai jakin ere.

“Itxas-alde gudari taldea zala au ikusi genduana. Geienak lekeitiarrak omen dira eta gudaburu baita ere Lekeitio'ko semea Ordorika'tar Ander.

Gudari aldzakaria, 1937-3-27. Lekeitiarrak taratean. Miguel Garavilla kapitaina makurtuta eta Victor Erkiaga komandantea zutik.

Ikurrin ederra, Lekeitio'ko erri abertzalearen izenean eskiñi ziotela. Uri Buru Batzarreko agintariak aurrez zirala, E. A. B.'ko lendakari dan Elordi'tar andereñoak Erkiaga'tar andereñoa lagun zuala.

Ara emen goiz artako aldi ona, eta nere “kurioidadeak” jakin duana.

Abertzale egintza danez eta, nere zorion eta txalorik beroena U. B. B.'ar E. A. B. eta andereñoai, baita “Itxas-alde” gudari taldeari.

Eta zuek “Itxas-alde”ko gudari taldeko bulartsuok, entzun:

Lekeitio'ko enparantzan dezuten Udal etxeko ikuskiaren idazkian itz auek azaltzen dira: “Reges debellant” “Errege bakaldunak”, oinperatu zituan Lekeitio'k. Ara zuen egin bearraren deia. Zuen aurrekoak, erriaren izen ona, oinperatu naian zetozten bakaldunak birrinduaz gorde zuten. Zuek Lekeitio'ko gudari “Itxas-alde” taldeko bulartsuok, Jel ikurriña goi-goian ipiñita, gogor, indartsu zuen asabaen antzera, erriaren izen onagatik, errege zaleak “pazistak” menperatu, birrindu eta zuen erriaren eta Euzkadi'ren aintza izan bear dezute.

Zuen erriko ikuskiaren idazkia, len baño ere izki aundiagoaz idatzi dezatela; Lekeitio'ko erriaren aintza, zuen egintzak jaso dezatela.

Aurrera, “Itxas-alde” taldea. Gora JEL ikurriña! ¡Gora Euzkadi Azkatuta!

IXAKA
(Lekeitio'tik)

(Lekeitio'tik)

EUZKADI, 1936-11-22

NÓMINA del Batallón “ITXAS-ALDE”

Controlado por el P. N. V.
Período de la primera quincena del mes de Febrero

Noren-menpean
Noizkoa

Núm. de orden	CLASES EIZEN MAILAKAN	NOMBRES IXEN-ABIXENAK	Núm. de la ficha Ezaki zerbaita	Días Egunak	Haber por día Eguneko ordaila Puntus Ch.	TOTAL GUSTIRA Puntus Ch.
PLANA MAYOR						
1	Comandante	Victor de Erkiaga Alastre	40-690			312,50
2	Intendente	Andrés de Ordorika Asua	29-490			312,50
3	Teniente Apoyado	Kaldobika de Iturbide Añola	28-906			200,00
4	Suboficial	José Ramón de Ufusia Sagadi	34-766			200,00
5		Alejandro de Urkidi Olara	47-376			167,50
SECCION DE ENLACES						
1	Teniente e Intendente	Juan Salinas Gamindo				250,00
2	Sargento	Borbis de Landa				180,00
3	Cabo	Felix Zabala				165,00

Fondo
del Gobierno Vasco.
del Departamento de Defensa. Ejército vasco.
Nómina de batallones. Caja 19, Expte.1